

Nr 106.

Af herrar **Wijkander** och **Boman**, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ordnande af undervisningen i arkitektur vid konsthögskolan med mera.

För rätt till inträde i skolan för byggnadskonst vid konsthögskolan fordras för närvarande — förutom intyg om praktiskt deltagande i husbyggnadsarbetes utförande samt företeende af utaf inträdessökande utförda byggnads- och ornamentsritningar — uppflyttningsbetyg från tredje afdelningen af fackskolan för arkitektur vid tekniska högskolan eller afgangsbetyg för elev i byggnadsfacket vid Chalmers tekniska läroanstalt eller ock antagliga betyg om motsvarande kunskaper. Af formellt behörig inträdessökande skall dessutom afläggas prof, som af lärarrådet godkännes.

I årets kungl. proposition angående ordnande af undervisningen i arkitektur vid konsthögskolan (nr 200) är den genomgripande förändringen föreslagen, att arkitektutbildningen skulle så ordnas, att för inträde vid konsthögskolan skulle fordras en 4-årig studiekurs vid tekniska högskolan och att elever vid Chalmerska institutet, för hvilka studiekursen därstädes är 3-årig, ej skulle kunna söka inträde i konsthögskolan utan att efter aflagd afgangsexamen från Chalmerska institutet hafva tillbragt minst ett år på tekniska högskolan. Verkan af en sådan förändring är af långt större betydelse, än den kungl. propositionen antyder, och, såvidt vi förstå, ingalunda till landets fromma.

I den af Kungl. Maj:t den 13 juli 1906 för ordnande af den högre tekniska undervisningen tillsatta kommittén var, såsom naturligt, sambandet mellan de rent tekniska högre läroanstalterna och konsthögskolan under allvarligt öfvervägande, då planen för undervisningens ordnande i läroanstalternas arkitekturafdelningar i icke oväsentlig mån påverkades af sättet för detta sambands ordnande. Kommittén hade därvid förmånen att samråda med särskildt framstående sakkunniga arkitekter, bland hvilka äfven

voro ett par af dem, hvilka Kungl. Maj:t sedermera tillkallade för ordnandet af konsthögskolans undervisningsplan. Enhälligt uttalade sig kommittén i sitt den 27 maj 1908 afgifna betänkande för att visserligen fackskolan i arkitektur vid tekniska högskolan skulle vara fyraårig, men att undervisningen därstädes fortfarande som hittills borde anordnas så, att äfven efter genomgående af allenast de tre första årens kurs inträde vid konsthögskolan kunde vinnas. Anmärkningsvärdt nog finnes detta icke direkt framhållet i den kungl. propositionen, utan framgår där endast i förbigående af de sakkunnigas polemik.

I det utförliga referat, som i den kungl. propositionen upptages af de sedermera inom ecklesiastikdepartementet särskildt tillkallade sakkunnigas yttrande, är det för den med förhållanden icke alltför förtrogna läsaren ganska vilseledande, då det talas om oegentligheter däruti, att elever, utexaminerade från Chalmers tekniska läroanstalt med treårig lärokurs och från tekniska högskolan med fyraårig lärokurs, likställas vid inträde till konsthögskolan. Visserligen har sedan längre tid tillbaka utbildat sig den praxis, att flertalet af de från tekniska högskolan kommande inträdessökande till konsthögskolan frivilligt genomgått äfven högskolans fjärde årskurs, men undervisningen i tekniska högskolan har åtminstone bort vara så ordnad, att något tvång i detta afseende ej pålagts eleven. De motiv, som legat till grund för den praxis, som sålunda följts, kunna vara af olika slag och hafva sannolikt ofta varit af rent personlig art. Enligt de af statsmakterna fastställda grunderna för arkitekternas utbildning, är det tredje årskursen vid tekniska högskolan, som med afseende å inträdesfordringarna till konsthögskolan varit likställd med Chalmerska institutets studiekurser.

Att, som nu utaf Kungl. Maj:t på de sakkunnigas inrådan föreslagits, lägga en del af konsthögskolans undervisning öfver till tekniska högskolan och sålunda fordra fyraårig kurs i den sistnämnda skolan för inträde i den förra, är ingalunda i och för sig en obestriddlig fördel för arkitekturutbildningen, äfven om det i hög grad tilltalar en del af tekniska högskolans målsmän och af dem länge ansetts som ett önskemål; men om tekniska högskolan vore den enda högre tekniska läroanstalt, från hvilken tillflödet af inträdessökande till konsthögskolan komme, skulle måhända olägenheterna af den nu föreslagna ordningen kunna uppvägas af de med densamma förenade fördelarna. Annorlunda ställer sig saken, då en förändring i nu föreslagna riktning helt enkelt afskär tillflödet af inträdessökande från den andra högre tekniska läroanstalten. På allvar torde det näppeligen kunna ifrågasättas, att annat än undantagsvis från Chalmerska institutet utgångna elever för ett eller annat år skulle öfvergå till tekni-

ska högskolan för att sedan söka inträde i konsthögskolan. Då undervisningen inom Chalmerska institutets tredje årskurs naturligtvis måste vara så ordnad, att eleverna vid afgangen hafva förvärfvat kunskaper, som bilda ett afslutadt helt, kan någon genomgående parallellism med undervisningen inom tekniska högskolans tredje årskurs ej åstadkommas, därest ej afseende härvid fästes vid undervisningsplanens uppgörande äfven för sistnämnda läroanstalt. Ett skarpt afbrott skulle därför visa sig för chalméristen vid öfvergången till tekniska högskolans fjärde årskurs och mer än skäligt stora fordringar ställas på hans begåfning för att han på ett år skulle så kunna följa undervisningen därstädes, att han i alla ämnen kunde aflägga godkänd afgangsexamen. Den föreslagna ordningens brister framträda än tydligare för hvar och en, som något sysselsatt sina tankar med undervisningsfrågor, om man besinnar de olägenheter, som täta ombyten af lärare så godt som alltid medföra. Följden af den nya ordningen blefve med ganska stor sannolikhet, att de chalmérister, som vilja utbilda sig till arkitekter, finge efter afgangen från Chalmerska institutet uppsöka utländska undervisningsanstalter.

En reform, som med ganska stor säkerhet skulle utöfva sådana verkningar, skulle icke enligt vår åsikt kunna försvaras, därest icke erfarenheten visat, att eleverna från Chalmerska institutet vid konsthögskolan visat sig så underlägsna sina kamrater från tekniska högskolan, att på den grund en ändring vore berättigad. Uti det underdåniga yttrande, som Chalmerska institutets lärarkollegium med anledning af remissen af de sakkunnigas förslag afgaf, finnes en af Kungl. Maj:t ej refererad statistik, som i detta afseende kan vara ganska belysande.

»Enligt från kungl. akademien för de fria konsterna inhämtade uppgifter framgår, att under sista 26-årsperioden akademiens arkitekturskola besökts af

75 elever från tekniska högskolan, hvilka tagit 21 medaljer (= $1:3\frac{1}{2}$), hvaraf 9 kungliga (= $1:8$) och

32 elever från Chalmerska institutet, hvilka tagit 12 medaljer (= $1:2\frac{2}{3}$), hvaraf 5 kungliga (= $1:6\frac{1}{2}$).

»Under de sista 15 åren hafva

42 af den förstnämnda gruppen fått 13 medaljer (= $1:3\frac{1}{4}$), hvaraf 3 kungliga (= $1:14$) och 19 af den senare gruppen fått 10 medaljer (= ungefär $1:2$), hvaraf 4 kungliga (= $1:4\frac{3}{4}$).

»Man kunde haft anledning förmoda, att elevgruppen från tekniska högskolan skulle i de ernådda belöningsresultaten vid utgången från akademien visat samma öfverlägsenhet, som de otvifvelaktigt innehade öfver

sina mindre skolade chalmeristkamrater vid inträdet. Men de uppgifna siffrorna visa intet ådant; snarare tala de till chalmeristernas förmån, när man tager hänsyn till antalet elever, tillhörande den ena och den andra gruppen.

»Många äro benägna att jäfva värdet af studiebelöningar som mätare af elevernas kunskaper. Till en viss grad har otvifvelaktigt invändningen fog för sig, om vi också hålla före, att belöningar och betyg i stort sedt äro användbara som jämförelsematerial.»

Så mycket torde enligt vår åsikt af den anförda statistiken åtminstone framgå, att de från Chalmerska institutet kommande eleverna utgjort en så beaktansvärd del af konsthögskolans elever, att man ej gärna med berädd mod bör utestänga desamma. Därest — hvilket torde vara ganska tvifvelaktigt — lämpligheten kräfver att förlänga den tekniska förberedelse tiden före inträdet i konsthögskolan till fyra år, förefinnes, såsom i den kungl. propositionen äfven angifves, den möjligheten att vid Chalmerska institutet bereda tillfälle till en frivillig fjärde årskurs för dem, som önska utbilda sig till arkitekter, liksom redan nu inom väg- och vattenbyggnadsfacket en sådan fjärde årskurs är anordnad. Det förefinnes redan en utredning, hvilka årliga kostnader som skulle erfordras för en sådan anordning; och på grund af möjligheten att anordna ritundervisningen gemensam för tredje och fjärde årskurserna, ställa sig kostnaderna synnerligen låga, uppgående till mellan fyra- à femtusen kronor. Emellertid torde omständigheterna nu vara sådana, att åtminstone vid denna riksdag möjligheten att bevilja anslag till en sådan utvidgning af Chalmerska institutets undervisning är utesluten.

Med afseende på den uti kungl. propositionen föreslagna arbetsplanen för de blifvande arkitekterna, jämförd med den af 1906 års kommittés, vilja vi endast rikta uppmärksamheten på, att svårligen den förra kan anses tillgodose större fordringar på teknisk utbildning än den senare. Att utesluta så viktiga ämnen som elektroteknikens grunder och den beskrivande maskinläran, förekommer synnerligen olämpligt för blifvande arkitekter, som skola hafva med stora byggnadsföretag att göra och icke endast vara sysselsatta på ritbrädet.

Oaktadt enligt vår åsikt sålunda åtskilligt är att invända mot det resultat, som framlagts i den föreliggande kungl. propositionen, inskränka vi oss här till att framhålla vikten, att åtminstone det påtagliga missförhållandet uti de förslagna inträdesfordringarna till konsthögskolan afhjälpes, och tillåta oss hemställa,

att Riksdagen ville i sin svarsskrivelse på den kungl. propositionen nr 200 såsom sin åsikt uttala, att afgangsexamen från Chalmers tekniska läroanstalts byggnadsafdelning jämte intyg om vederbörliga praktiska prof framgent som hittills skall berättiga till inträde vid konsthögskolan.

Stockholm den 28 april 1911.

Aug. Wijkander.

Gustaf Boman.
